

Lisa 2

Keskkonnakompleksloaga käitiste kontrolli teostamise koostööpõhimõtted

Keskkonnaamet (edaspidi KeA) ja Keskkonnainspeksioon (edaspidi KKI) on kokku leppinud juhinduda omavahelises koostöös süsteemsuse, koordineerituse ja kompleksluse põhimõtetest ning rakendada ühildatud menetlusprotsessi.

Käitiste korrapärase keskkonnavalase kontrolli aluseks on tööstusheite seaduse [7. peatükk](#) – riiklik järelevalve. Keskkonnavalase kontrolli läbiviijad tagavad kontrolli toimumise, kontrolli kvaliteedi ning kontrolli aruandes kajastatud otsuste elluviimise.

Käitises teostatav keskkonnavalane kontroll jaguneb kaheks:

- a) erakorraline kontroll – teostatakse tööstusheite seaduses sätestatud korras, et enne uue loa väljaandmist, läbivaatamist või ajakohastamist uurida tõsised keskkonnavalaseid kaebusi, avarisiid või vahejuhtumeid või loa nõuete täitmata jätmist;
- b) korrapärane kontroll – teostatakse korrapäraselt riskihindamise käigus saadud sagedusega (12 kuud, 24 kuud, 36 kuud), kuid mitte sagedamini kui üks kord aastas. Kui avastatakse keskkonnakompleksloa (*edaspidi kompleksloa*) nõuete oluline rikkumine, viiakse kuue kuu jooksul ettekirjutuse tegemisest arvates läbi käitise järelkontroll.

Mõlemad kontrollikäigud viiakse KKI poolt läbi korrakaitseadusest tulenevaid põhimõtteid järgides. Kontrollidele kaasatakse KeA.

Keskkonnavalane kontrolli ühildatud menetlusprotsess hõlmab:

- a) keskkonnakaitse nõuete piisavuse hindamist KeA poolt;
- b) keskkonnakaitse nõuete vastavuse hindamist KKI poolt;
- c) käitaja poolt esitatavate aruannete ja heiteseire tulemuste analüüsi;
- d) kontroll-ja kompleksloa nõuete ülevaatamise käike käitisesse;
- e) käitise sisemise aruandluse ja järelmeetmeid käsitlevate dokumentide kontrollimist;
- f) käitises kasutatava tehnika ja keskkonnajuhtimissüsteemi, sealhulgas käitise omaseire piisavuse kontrolli;
- g) vajaduse korral kontrollproovide võtmist ja -mõõtmiste tegemist;
- h) käitajale antud ajutistest eranditest väljumise kava täitmise seisukontrolli.

Keskkonnavalase kontrolli protseduur:

- a) KKI ja KeA koostöös läbi viidava keskkonnavalase kontrolli algatab ja seda juhib KKI.
- b) käitises teostatav keskkonnavalane kontroll ühildatakse ajaliselt loa nõuete ülevaatamisega. KeA tegutseb kompleksloa nõuete kontrollimisel, lähtudes tööstusheite seaduse § 155 lg-st 4 ja §-st 49.
- c) KKI annab kontrolli aruandes hinnangu käitaja tegevuse vastavuse osas keskkonnakaitse nõuetele ning fikseerib tulemuse kontrolli aruandes.
- d) KeA lähtudes tööstusheite seaduse §-st 49 hindab käitaja poolt rakendatud keskkonnakaitse nõuete piisavust ning fikseerib tulemuse kontrolli aruandes.

Keskkonnaalane kontroll sisaldab kolme järjestikkust etappi:

1. Eeltöö

- a) kogutakse infot kohapealseks ülevaatuks;
- b) selgitatakse välja oluline, millele käitise kohapealset ülevaatusel tähelepanu pöörata;
- c) käitise tegevust kontrollitakse alates eelnevast kontrollkäigust käitisesse kuni käesoleva ülevaatu läbiviimiseni;
- d) enne kontrolli saab KKI käitajale kirjaliku teatise kontrolli toimumise kohta, milles muuhulgas toob välja eeltöö tulemusel selgunud peamised tähelepanu vajavad aspektid.

Kontrolliks vajaliku eeltöö teostavad KeA kompleksloa spetsialistid ja KKI inspektorid vastavalt lisa 1 b sätestatule. Näiteks võttes arvesse käitise tegevust hindab KeA loa andja kompleksloaga sätestatud nõuete sisulist piisavust, käitaja esitatud seiretulemusi, käitise tegevuse vastavust PVT-viitedokumentidele ning nende PVT-järeldustele ja sisse tulnud teateid. KKI analüüsib esitatud kaebuseid/teateid ning käitaja tegevuse vastavust kompleksloa nõuetele ja asjaomastele õigusaktidele üldisemalt. Lisaks hindab KKI aastaaruannete esitamise kohustuse täitmist ja viib läbi seiretulemuste sisulise analüüsi (jätmed, õhk, vesi).

Enne käitise kohapealset ülevaatus konsulteeritakse omavahel ning vaadatakse üle mõlemapoolsed eeltöö tulemused. KeA edastab eeltöö tulemusel selgunud ja eraldi tähelepanu vajavate aspektide loetelu KKI-le, kes täiendab selle alusel kontrolli toimumise kohta saadavat kirjalikku teatist. Eeltöö tulemuste vormistamine toimub kontrolli aruande vastavas osas (Lisa 1 b) ja see võetakse aluseks käitise kohapealset ülevaatusel.

2. Kohapealne ülevaatus

- a) kohapealse kontrolli käigus kontrollitakse käitaja kompleksloast ja õigusaktidest tulenevate nõuete täitmist (käitaja peab tõendama kõigi nõuete täitmist). Kontroll toimub visuaalse vaatluse ja käitaja poolt esitatud dokumentatsiooni (nt ettekirjutuste ja tegevuskavade täitmine, jätmete üleandmine, vee- ja toormekasutus, omaseire, meetmete rakendamine jms) ülevaatu alusel;
- b) uuritakse eeltöö käigus kogutud andmete (nt äkkheited, heitkoguste teke ja HPV käitistele rakenduvate heite piirväärtuste täitmine, puhastusseadme efektiivsus, kaebused jms) usaldusväärsust, selgitatakse kogutud andmete seoseid käitise tegevusega;
- c) vajadusel viiakse käitise kontrolliks tehtud eeltöö järelduste või käitise visuaalse vaatluse põhjal läbi indikatiivsed esmased mõõtmised – vesi, õhk, pinnas, soojuskadu, vibratsioon, lõhn, müra. Indikatiivsete mõõtmiste tulemuste alusel hinnatakse keskkonnaseire tõhustamise vajadust;
- d) hinnatakse kompleksloa nõuete asja- ja ajakohasust;
- e) kontrolli toimumise kohta edastatakse käitajale kirjalik teatis, milles tuuakse välja alusandmed ja dokumendid, mis tuleb kontrolliks valmis panna. NB! Kontroll viiakse läbi käitise poolt esitatud seireandmete, aruandluse, kohapeal esitatavate andmete ning muude dokumentide alusel. Hilisemat lisaandmete saatmist aktsepteeritakse tingimusel, et see ei takista kontrolli aruande kinnitamist 15 tööpäeva jooksul.

Kontrolli käigus hindab KKI kompleksloa nõuete täitmist ja käitise tegevuse vastavust õigusaktidele ning KeA loa nõuete piisavust ja muutmise vajadust. Kohapeal avastatud mittevastavuste osas antakse võimalusel ühiselt tagasisidet. Koostöös vormistatakse peale kohapealset kontrollkäiku kontrolli aruanne. Vastavad andmed ja nende esitamise tähtaeg tuuakse välja aruande kohapealse ülevaatuse kontroll-lehel.

3. Otsused

KeA ja KKI kaaluvad vastavalt käitise kontrollkäigu tulemustele kontrolli aruandes järeltegevusi, mis kantakse veergu „Otsused“. Kui järeltegevused puuduvad märgitakse aruande otsuse väljale „Käitise tegevus vastab nõuetele“. Vastav otsus tähendab, et kompleksloa spetsialist on kontrollil leidnud, et kompleksloa muutmine ei ole vajalik ja inspektor on leidnud, et käitise tegevus vastab nõuetele. Kui kompleksloa spetsialist leiab, et loa muutmine on vajalik, siis märgitakse kohapealse kontrolli väljale loa muutmisevajaduse selgitus ja otsuse väljale lühikokkuvõtte nt järgmiselt: “Keskkonnaamet kaalub loa muutmise menetluse algatamist, kuna loa veekaitse nõuded ei ole piisavad käitise keskkonnamõju minimeerimiseks“. Loa või õigusakti nõuete rikkumised lahendatakse reeglina rikkumisega seotud menetluses, mille osas on otsustaja KKI. Rikkumiste korral tuleb samuti hinnata loa nõuete muutmise vajadust. Nõuded võivad olla vastuolus muutunud õigusaktidega, ebapiisavad vms. Samas tuleb silmas pidada, et loal ei dubleerita õigusaktide nõudeid, vajadusel täpsustatakse või viidatakse neile.

KKI hindab kompleksloaga või õigusaktides kehtestatud nõude täitmata jätmisel järelkontrolli vajadust, samuti süüteomenetluse ja haldusmenetluse alustamise vajadust ning märgib vastava otsuse kontrolli aruandesse. Näiteks, kui rikutakse veekaitse nõudeid märgitakse otsuses: “Keskkonnainspeksioon algatab süüteomenetluse veekaitse nõuete rikkumise kõrvaldamiseks“. Kui ettevõtte on puuduse(-d) enne ettekirjutuseni jõudmist likvideerinud, siis ettekirjutust ei koostata. Kompleksloa nõuete rikkumise tuvastamisel annab Keskkonnaamet vajadusel hinnangu rikkumisega seotud loa nõuete muutmise vajaduse kohta kontrolli aruandes.

Näidisloetelu keskkonnavalase kontrolliga seotud järeltegevustest:

Keskkonnainspeksioon:

- a) alustab haldusmenetluse käitaja suhtes;
- b) ettekirjutuse koostamisel määrab puudus(t)e likvideerimise tähtaja ja järelkontrolli läbiviimise aja;
- c) koostöös KeA-ga nõutakse tegevuskava ja vajadusel muu info esitamist;
- d) peatab THS-ga sätestatud juhtudel käitise tegevuse kuni käitaja tegevus vastab loa nõuetele;
- e) alustab süüteomenetluse.

Keskkonnaamet:

- a) vaatab läbi kompleksloa nõuded ja hindab nõuete muutmise vajadust;
- b) hindab käitise laadis või toimimisviisis toimunud muudatuse olulisust, kui see on kontrolli andmete alusel võimalik;
- c) THS § 50 või muudel õigusaktis sätestatud juhtudel algatab kompleksloa muutmise menetluse;

- d) kui käitaja suhtes rakendatud meetmed ei ole andnud soovitud tulemust, siis käitise tegevuse keskkonnakaitse nõuetele vastavusse viimiseks nõutakse koostöös KKI-ga tegevuskava ja vajadusel muu info esitamist;
- e) peatab THS § 53 sätestatud juhtudel kompleksloa kehtivuse;
- f) algatab THS § 54 sätestatud juhtudel kompleksloa kehtetuks tunnistamise menetluse.

Kontrolli aruande koostamine ja kinnitamine

Kontrolli aruanne koostatakse võimalikult suures ulatuses kohapealsel kontrollil otse OKAS infosüsteemis. Kontrolli käigus juhitakse käitaja tähelepanu vajadusele märkida ära ärisaladust sisaldav teave, et mitte kajastada seda kontrolli aruandes kolmandatele isikutele kättesaadavana.

KKI esitab kontrolli aruandes teabe käitise tegevuse vastavuse kohta loa ja õigusaktide nõuetele ning otsuses vastava järeltegevuse (ettekirjutus, süüteomenetlus vms). Keskkonnaamet hindab kompleksloa nõuete piisavust ja hindab loa muutmise menetluse algatamise vajadust. Täpsemad juhised, ülevaatuse vormi täitmiseks on kirjeldatud dokumentides – THS vormi täitmise juhised enne ja peale kontrollikäigu läbi viimist (lisa 1 a, b).

Kontrolli aruande vormistamisel tuleb jälgida, et kõik väljad on täidetud (nt piisab, kui loa nõude täitmise kohta on kohapealse ülevaatuse lahtris välja toodud lühikirjeldus ja otsustes vastavusmärke nõude täitmise osas. Järelduse puudumisel märgitud rea keskele „Käitise tegevus vastab keskkonnakaitse nõuetele“).

Kontrolli aruanne tuleb koostada ja digiallkirjastada 15 tööpäeva jooksul peale kontrollikäiku käitises. Sama DigiDoc fail lisada „kompleksloa“ failitüübina OKAS kausta. KKI teavitab e-posti või telefoni teel KeA spetsialisti OKASes aruande kooskõlastamise vajadusest.

Korraliste ülevaatuste kokkuleppimine ja teostamine

Korrapärase keskkonnavalase kontrolli programmis on sätestatud käitiste ülevaatuste aeg poolaasta täpsusega. Kontrolli detailplaanis (Y:\Haldusalaülesed töögrupid\Kompleksloaga käitiste kontroll, fail nime algusega Detailplaan, kava ..... .xlsx) lepatakse hiljemalt iga aasta 15. veebruariks KKI ja KeA vahel kokku kõik jooksva aasta ülevaatuste ajad nädala täpsusega. Kontrollide planeerimisel arvestatakse plaaniliste puhkustega.

- a) KeA ja KKI lepivad iga aasta 15. veebruariks nädala täpsusega kokku käitiste ülevaatuste ajad ja fikseerivad aja kontrolli detailplaanis;
- b) kaks nädalat enne detailplaanis kokku lepitud kontrolli teavitab KKI ülevaatuse kuupäevast käitajat ja Keskkonnaametit;
- c) vajadusel (KKI inspektori, kompleksloa spetsialisti haigus jms) lepatakse kokku käitise kontrollimise uus ülevaatuse aeg.

Kontrollide kuhjumise vältimiseks aasta teises pooles võib II poolaastale planeeritud kontrolle viia läbi I poolaastal, aga mitte vastupidi. Kontrolle ei ole lubatud planeerida detsembrisse või kontrollijate puhkuste ajale.

Käitiste kontrollkäigud toimuvad ajavahemikul 15. veebruar kuni 30. november. Kontrollide läbi viimist alustatakse 15. veebruaril lubadega, mis sätestavad välisõhu kaitse ja jäätme käitluse nõudeid ning 15. aprillist lubadega, mis sisaldavad vee-erikasutust. Nimetatud erisus ei puuduta erakorraliselt läbiviidavaid kontrollkäike.

Info kättesaadavuse, liikumise ja säilitamise põhimõtted

Omavahelise koostöö käigus lepatakse kokku omavahelises infovahetuse reeglites ja tähtaegades. Kõik aruandega seotud toimingud (dokumendi koostamine ning selle lisade säilitamine ja kooskõlastamine) viiakse läbi KKI andmekogu OKAS keskkonnas käitise kontrolli aruande vormil. Korrapärase kontrolli tulemused vormistatakse kontrolli aruandena ja saadetakse välja 15 tööpäeva jooksul alates kontrollkäigust käitisesse. Kontrolli kohta vormistatava aruande algatuses määratakse: kohapealseks kontrolliks, selle ettevalmistamiseks ja järeltööks kulunud aeg. Kontrolli vormistamisel on aruandes soovituslik piirduda vaid nn kontrollist-kontrollini käitaja tegevuste õiguspärasuse analüüsiga, kohapeal nähtu kirjeldamisega ja selle kohta järelduste tegemisega.

Lisaks kontrolli aruandele hoiustatakse OKASes käitise keskkonnanriskide hindamise tulemus käitise edasise kontrolli sageduse osas. Samuti märgitakse OKASse info käitise seotud järeltegevuste (näiteks järelkontrolli läbi viimine, ettekirjutuse tegemine, süüteomenetluse alustamine) kohta. Lisaks vaadatakse vajadusel loa andjat kaasates üle käitise keskkonnanriskid (IRAM töölehel). Seejärel muudab inspektor käitise keskkonnanriske käitiste riskihindamise koondtabelis.

Keskkonnaalase kontrolli tulemuste avalikustamine

Korrapärase kontrolli tulemused (lisa 1 a) vormistatakse kontrolli aruandena 15 tööpäeva jooksul alates kontrollkäigust käitisesse ning edastatakse dokumendihaldussüsteemi kaudu Keskkonnaametile, käitajale teadmiseks ja Keskkonnaministeeriumile avalikustamiseks. Kontrolli aruande edastamisel käitajale on oluline küsida tagasisidet aruande kätte saamise ja sisuga tutvumise kohta (nt kui käitajaga sõlmitakse suuline kokkulepe) ning selgitada käitajale aruande kohta vaide esitamise õigust.